

Gazeta Grudziądzka

W Imię Boże!

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Za Wiarę i Ojczyznę!

Wydanie II

„Gazeta Grudziądzka“ wychodzi 3 razy tygodniowo w 3 wydaniach: I. (Pomorze), II. Wojew. centralne, kresy wsch., Małopolska i zagranica), III. (Wielkopolska i Śląsk) wraz z bezpłatnymi dodatkami: „Gospodarz i Osadnik“, „Robotnik“, „Dobra Gospodyni“, „Śmiech“, „Przyjaciel Młodzieży“, „Gość Świąteczny“ i inne dodatki. — Przedpłata wynosi kwartalnie wraz z odnośnikiem do domu złotych 390.

w Wolnem Mieście Gdańsku 7.50 guldenów, zagranicą wraz z kosztami przesyłki: we Francji 20 franków, w Belgji 6.50 belgów, w Holandji 2.50 guld. hol., w Niemczech 4.00 RMk., w Szwajcarii 5 fr. szw., w Czechosłowacji 38 koron czesk., w Austrii 8 szylingów w Danji 6.00 koron duńsk., w Szwecji 5 koron szwedz., we Włoszech 20 lirów włoskich, w Ameryce i Kanadzie 1.50 dol., w innych krajach równowartość 1.50 dol. ameryk. — Ogłoszenie drobne z słowo 20 groszy, słowa tłustym drukiem podwójnie najmniej 2 zł., tylko za gotówkę zgóry.

Na niedzielę, 29-go listopada 1936 r.

O starych i nowych dziejach słów kilkoro

Czasy przedwojenne nie są tak dawne, ażeby żyjący jeszcze dzisiaj chłopci nie mogli sobie ich odzwyczaić. Nie są jeszcze tak bardzo odległe czasy, kiedy wieś była kopciuszkiem, a w najlepszym razie popychadłem w życiu społeczno-politycznym. Kiedy nawet z trybun sejmowych udowodniano, że oświata ludu — chłopów jest rzeczą niebezpieczną, bo może go zepsuć i zwrócić na złe drogi.

Żyją jeszcze ludzie, którzy pamiętają pierwsze zawiązki ruchu ludowego i przypominają sobie również, kto ich najbardziej zwalczał, kto twierdził, że chudzenie chłopów to najprostsza droga do oddania go w ręce socjalizmu. Nikt inny, — jak ci z pałaców pozłocanych, panowie magnaci, co setki lat żyjąc z pracy chłopskiej i jego nieświadomej głupoty, chcieli ten stan utrzymać jaknajdłużej. Ci również i dzisiaj tak samo myślą i do tego samego dążą. I nie będzie przesadą twierdzenie, że ustawa szkolna jędrzejewiczowska to prawie w 80 proc. zrealizowanie ich zamierzeń — sprowadzenia wsi w ciemność, w niemoc moralną i pańszczyznę.

Psychologicznie jest zresztą stwierdzone, że, jeżeli ktoś przez setki lat stał z batem nad chłopem i z jego krwawicy żył, od razu tej przyjemności bicia nie wyrzeknie się. Na to trzebaby heroizmu świętych i na to mogą zdobyć się tylko jednostki.

Program szlachecki od powstania Polski był, jest i będzie zawsze elitarny. Od początku naszego państwa do tego dążono i taki stan rzeczy stworzono. A czemu? Bo szlachta jest kulturalniejsza, chytrzejsza, bardziej wyrafinowana od chłopów, bo ma tradycję w sztuczce politycznych, bo ma siłę i pieniądze, bo umiała umiejętnie zerować na świeżo obudzonym patryjotyzmie chłopskim.

Konstytucja marcowa, demokratyczna ordynacja wyborcza, to sprawy, które ich zawsze kłuły i kłuły i dlatego postarali się o co innego. Przecie, dzisiejszy ustrój w Polsce jest najbardziej konserwatywno-arystokratyczny. Przecież ludzie z maturami — a szlachta je zawsze ma — mogą wszędzie głosować, wszędzie się wpechnąć. A przecież równocześnie za kilka lat będziemy chłopca z maturą ze świeczką we dnie szukali.

Entuzjastyczne obwożenie po Polsce żołnierzy-szlachty, ostentacyjne noszenie sygnetów i artykuły w gazetach sanacyjnych zachwy-

cające się szlachtą, ubolewające nad dolą chłopiejącej szlachty zaściankowej, to typowe obrazki dzisiejszej Polski „demokratycznej“, i uznającej prawa chłopca do wszystkiego. Nie mówiąc już o tem, że wszystkie stanowiska w biurokracji to prawie wyłączny przywilej prawdziwej, czy mieszczkańskiej szlachty.

Trzy proc. ludności, który stanowi szlachta — rej wodzi w państwie, tak samo, jak za króla Sta-

sia i trzy procent ludności podnosi krzyk w niebo o niesprawiedliwości reformy rolnej, o niesprawiedliwości praw do życia 20 milionowej masy chłopskiej, dającej wyłącznie szarego żołnierza, a i obecnie oficera liniowego i płacącej podatki na rzecz skarbu regularnej, solidniej i 100 razy więcej od nich.

Roją się bowiem jeszcze dziś w Polsce ludziom poniekądym „sny o potęgze“, o nieróbstwie, rozpuście, dewocji i możliwości wyla-

Z wojny domowej w Hiszpanii

W dniach ostatnich na terenie walk domowych w Hiszpanii nie zaszły poważniejsze zmiany. Na frontach prowincjonalnych toczyły się tylko potyczki patroli, zaś w Madrycie oddziały powstańcze nadal prowadzą walki o poszczególne dzielnice i też domy.

Oddziały z tańce, zająwszy tak zwane własne ministerstwo oraz wielki pobiel domów Calle Princesa, do Plaza Tzapagna i Plaza de... Główne walki toczą się o pałac królewski, który... wojska rządowe zostały... w silną twierdzę.

BLOKADA.

Szef rządu powstańczego generał Franco zawiadomił rządu Francji i Sowieków, iż każdy okręt z bronią i amunicją dla czerwonych będzie zatopiony.

W związku z tym hiszpańskie okręty powstańcze zatrzymały na wysokości Barcelony norweski statek frachtowy, wiozący transport materiału wojennego przeznaczonego dla Katalonii. Jeden z okrętów greckich, który wioził do Walencji amunicję, zmuszony został przez hiszpańskie okręty powstańcze do zatrzymania się w porcie Ceuta. Powstańcze okręty wojenne w najbliższych dniach bombardować będą porty w Barcelonie i Walencji.

EWAKUACJA MADRYTU.

Od kilku dni ewakuowani są z Madrytu do Walencji starcy, kobiety i dzieci.

Wszystkie organizacje antyfaszystowskie w stolicy uważają za rzecz konieczną szybką ewakuację ludności, nie biorącej udziału w walkach z wyjątkiem osób, odlatujących pożyteczne usługi dla obrony narodowej.

Wyjeżdżają również z Madrytu pisarze, literaci i uczeni, któ-

rzy pozostali jeszcze dotychczas w Madrycie. Pierwsza partia uczonych i pisarzy wyjechała już do Walencji.

KOMPLIKACJE.

Ogłoszenie przez szefa rządu powstańczego gen. Franco blokady portów będących w posiadaniu wojsk rządowych, wywołało nowe komplikacje międzynarodowe.

Minister spraw zagranicznych Anglii Eden na posiedzeniu parlamentu angielskiego oświadczył, że Anglia nie widzi potrzeby ani powodu ażeby uznać rząd powstańczy gen. Franco, a zatem nie może również i uznać zarządzenia blokady portów hiszpańskich.

W związku z tym flota angielska znajdująca się na morzu Śródziemnym otrzymała rozkaz wyruszenia do portów hiszpańskich, by nieść pomoc angielskim statkom handlowym zamierzającym zawijać do portów co do których gen. Franco ogłosili blokadę.

Jak widać sprawa hiszpańska, zaczyna coraz to bardziej naprężać stosunki międzynarodowe w Europie. Do czego to może doprowadzić nie trudno zgadnąć.

Wizyta rumuńskiego ministra w Warszawie

Do Warszawy przybył minister spraw zagranicznych Rumunii p. Victor Antonescu. Min. Antonescu przeprowadzi w Warszawie szereg konferencji z min. Beckem na tematy stosunków polsko-rumuńskich.

Najwyższe odznaczenie dla ks. Arcybiskupa Sapiehy

W związku z jubileuszem 25-lecia objęcia diecezji krakowskiej J. E. ks. arcybiskupa Adama Sapiehy, P. Prezydent Rzplitej nadał ks. arcybiskupowi najwyższe odznaczenie — order Orła Białego.

dowania swej energii na biednym kmiotku.

I na tym tle, na tle posiadania przez magnaterię największych zasobów ziemi i pieniędzy, jak strasznie dziwnymi i naiwnymi wydają się artykuły „Słowa Wileńskiego“ i „Czasu“, pism i organów t. z. konserwy „nieświeżej“. Domagają się w nich ni mniej, ni więcej tylko demokracji i zmiany ordynacji wyborczej. Niewiadomo, jakie mają w tym obecnie wyrachowanie. Jedno tylko wypada stwierdzić. Szczere te wynurzenia nie są. Jak bowiem można szerze inaczej pisać, a inaczej dotychczas czynić. W nagłe zaś, błyskawiczne zmiany, nawet chłop z jednoklasowym wykształceniem nie uwierzy.

Hałas ten w ich mniemaniu, może wywołać inny skutek. Złęką się może ci, którzy obecnie chcą parcelacji, złęką się ci, którzy chcą parcelację — po sanacyjnemu naturalnie — przeprowadzają, i oni, szlachta — triumfalnie, jak dawniej na elekcje na Wolę, tak dziś już do samej Warszawy do korytka z prowincji i z miast zjadają! Taktyka stara jak świat. Wszyscy się na niej rozumieją, a obecnie już ją nawet wymiarkowali chłopci i — czekają co z tego wyniknie.

Tymczasem „buntują“ się młodzi konserwatyści w „Buncie Młodych“, którego na 5 mil czuć ciem nastawieństwem, służalstwem i ekonomiczną świtką, a „Dziennik Północny“ pyta się patetycznie — „czyśmy zwariowali“. Może to i nie długo nastąpi. Na chwałę ludu i ojczyzny. Chociaż wydatek byłby niemały — urządzić po pańsku sanatoria. Dziekanka chyba nie starczy.

Tak — czują konserwatyści, że wieje nowy duch, że zbliżają się czasy nowe, że niczem nie da się zastraszyć chłopów, że majątów w karty przegrać, czy sprzedać innym bezkarnie już nie można — i bronią się. Tak, jak umieją. A że mają dosyć dużo rutyny i doświadczenia, że nawet płaszczyce doskonale się nauczyli na dworach Wilhelmów, Aleksandrów i Franz-Józefów, więc idzie im to dosyć składnie.

Zasadniczo jednak nie dużo to pomoże. Nie wytrzyma na dłuższą metę. Na farbowanych lisach można się bardzo łatwo poznać.

Chłopci bowiem wierzą w ewolucję i wiedzą, że przyjdzie czas i na „Czas“ — przyjdzie chwila, kiedy „Słowo“ zamilknie. I nie będzie miał kto wariować. Niedługo nawet trzeba czekać.

Swor.

Oblicze polityczne Wołynia

(Od specjalnego wysłannika „Gazety Grudziadzkiej“.)

Doprawdy przykro przyznać się Polakowi do tego, że będąc na Wołyniu szuka się osad polskich tak, jak by się one znajdowały w ościennym państwie.

Gdzie mieszkają Polacy? Gdzie są wsie Polskie? Gdzie można zastać rdzennego chłopca polskiego? Oto pytania którymi musiałem się często posługiwać zwiedzając wieś wołyńską?

Zacząłem od powiatu kowelskiego, w którym trwał przeszło sześciotygodniowy strajk rolny, mający także i swoje polityczne oblicze.

Spotkałem w czasie swej pierwszej podróży mało wsi, w którychby zamieszkiwali Polacy. Najwięcej Polaków osadników spotkać można na koloniach osadniczych. Wsiedle w pow. kowelskim zamieszkałe są przeważnie przez ukraińców i rusinów. Strajk rolny prowadzili wyłącznie chłopcy ukraińscy i rusińscy.

Jakie jest oblicze polityczne powiatu kowelskiego? Na to pytanie można odpowiedzieć, że główną siłę polityczną na wsi i w mieście w powiecie kowelskim, stanowią komuniści. (Komunistyczny Związek Młodzieży i dawne Selańsko Robotnicze Objednanie, Komunistyczna Partia Zachodniej Ukrainy). Strajk rolny przeprowadzony był również przez nielegalne organizacje komunistyczne. Z legalnych organizacji ukraińskich, mających też oblicze polityczne, są tak zw. Ridne Haty (Domy Ludowe), które skupiają element rusiński i ukraiński. Niewątpliwie w Ridnych Hatach, tak samo jak i w spółdzielniach kryje się konspiracyjna robota elementów komunistycznych. Miałem sposobność rozmawiania z chłopami ukraińskimi, z młodymi ludźmi, z osadnikami polskimi i muszę skonstatować, że o ile pierwsi wykazali duże uświadomienie polityczne (bezwzględnie wrogię naszej państwowości), o tyle nasi Polacy, uświadomienia politycznego a nawet gospodarczego nie posiadają. Zamiast oddziaływać swoim uświadomieniem politycznym czy nawet państwowym na chłopów ukraińskich, którzy podlegają silnym wpływom komunistycznym, jest odwrotnie, chłopcy polscy sami wrogim tym wpływom ulegają. Jest to zjawisko bardzo powszechne na wsi w powiecie kowelskim. Nie mam w tej chwili danych statystycznych, co do stanu narodowościowego pow. kowelskiego, na podstawie jednak ogólnych danych statystycznych z województwa wołyńskiego, trzeba stwierdzić, że nasz stan posiadania jest bardzo mały. O ile spotykamy się z uświadomionym Polakiem, to zawsze dążyć on będzie do zajęcia stanowiska naczelnego w organizacjach gospodarczych czy w samorządzie, ale będzie zapominał o swojej misji jaką powinien spełniać na kresach wschodnich.

W samym Kowlu istnieje P.P.S. C.K.N., T.U.R., Bund, ale wszystko to mknie przed elementami komunistycznymi, z których większą część stanowią żydzi. Poza związkiem drobnych i średnich rolników (Organizacja sanacyjna), nie ma tam żadnej partii politycznej polskiej i chłopskiej.

W powiatach łuckim, równiejskim, zdolbunowskim, krzemienieckim, oblicze polityczne nie

różni się wiele od oblicza powiatu kowelskiego. Wprawdzie są mniejsze wpływy komunistów (zwłaszcza w powiatach zdolbunowskim i dubieńskim), ale Polaków spotykamy tu b. mało. Polacy są w absolutnej mniejszości. Powiaty te, zwłaszcza wsie, zamieszkałe są w większej części przez Rusinów i Ukraińców, z innych mniejszości spotykanych na wsi, są Czesi i Niemcy. Wsi rdzennie polskich, jest stosunkowo — b. mało. Element kolonistów polskich, choć rekrutuje się wprawdzie z wypróbowanych na froncie Polaków, jest b. mało uświadomiony.

Po wsiach istniały do roku 1934 Proświty, Selańsko Robotnicze Objednanie (Selrob). Organizacje te prowadziły i do dziś dnia nielegalnie prowadzą działalność wrogą naszej państwowości. Przewodzące stanowisko w nielegalnych organizacjach zwłaszcza na wsi, zajmuje Komunistyczna Partia Zachodniej Ukrainy.

Rejonowe spółdzielnie którym patronuje p. wojewoda wołyński Józewski, należą do oddzielnego związku rewizyjnego pod nazwą „Hurt“ w Łucku, którego prezesem jest senator (i sanator) Wołoszynowski. Spółdzielnie te powstały na miejsce rozwiązanych spółdzielni ukraińskich a organizowane są według instrukcji wojewody Józewskiego. Jak wiadomo w spółdzielniach ukraińskich prowadzono prócz roboty gospodarczej także i polityczną. Miałem sposobność rozmawiać z takimi spółdzielcami, okazuje się, że mają oni więcej uświadomienia politycznego niż spółdzielczego, przy czym niejednokrotnie z sympatią odnosi się do ruchu komunistycznego. Coprawda istnieje na terenie Wołynia kilka spółdzielni należących do „Społem“, jednak „rejonówki“ u władz cieszą się lepszą opieką aniżeli spółdzielnie „Społem“, wiadomo tylko dlaczego, gdyż „Społem“ prowadzi robotę gospodarczą a „Hurt“ polityczną.

Endecja najczęściej ma wpływów w powiecie krzemienieckim (k. Katerburga gen. Januszajtis),

poza tym trochę zwolenników posiada w powiecie łuckim i równiejskim, przeważnie wśród kolonistów i obszarników. Z endecją sympatyzują niektórzy Czesi i Niemcy, zwłaszcza ci, którzy mieszkają w mieście. Sanacyjnych organizacji na Wołyniu poza urzędowymi związkami nie ma.

Ostatnio dużą działalność afiszową rozpoczął „Legion Młodych“.

Szkoda tylko, że afisze są czerwonego koloru i hasła, które są na nich wypisane zbyt szkodzą naszej państwowości na Kresach Wschodnich. Rezultatów swoich napewno „Legion Młodych“ nie osiągnie. Miałem sposobność uczestniczyć na takim zbraniu, które odbyło się w Kiwercach na którym było aż 20 osób. Wynika z tego, że jest wielka niechęć, nieufność do przywódców sanacyjnych organizacji. Przynoszą oni raczej szkodę aniżeli korzyść.

Kolonisci polscy skarżyli się w wielu wypadkach, że w czasie głosowania musieli głosować na kandydata Ukraińca lub żyda, gdyż kandydata Polaka nie było (Równy). Był to jeden z przyczynków do bojkotu wyborów przez Polaków na Wołyniu. Cenzura napewno nie dopuściłaby do opisywania przebiegu wyborów na Wołyniu, w każdym bądź razie dla naszej polskości nie przyniosły one żadnej korzyści.

O ile budzą zaufanie jakieś organizacje, to są nimi Stronnictwo Narodowe i Stronnictwo Ludowe. Szkoda jednak, że zarówno pierwszy jak i drugi są tak b. mało aktywni, nie wiem czemu to przypisać, jednak interesy polskie niewątpliwie dużo na tem tracią. Bezsprzecznie napotkaliby na pracy swej na liczne przeszkody ze strony władz, jednak one pozostają rzeczą konieczną. Nie wspólnie z Polakami na Kresach Wschodnich, czego oni zresztą sami pragną.

Stronnictwo Ludowe winno i tą częścią Polski się zainteresować. Ig.

Uchwały Rady Ministrów

Na ostatnim posiedzeniu Rady Ministrów uchwalono szereg projektów ustawodawczych, jakie rząd wniesie na nadchodzącą sesję izb ustawodawczych.

Przede wszystkim przyjęto projekt ustawy upoważniającej Radę Ministrów do skrócenia czasu pracy w górnictwie węglowym w drodze rozporządzenia.

Z kolei przyjęto projekt ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych, projekt ustawy o prywatnych szkołach wyższych i nowelę do ustawy o szkołach akademickich, który zalicza dodatkowo w poczet szkół akademickich wyższą Szkołę Handlu Zagranicznego we Lwowie, Wyższe Studium Handlowe w Krakowie oraz Wyższą Szkołę Handlową w Poznaniu oraz projekt ustawy obniżający o 30 proc. pozostające do spłaty stypendia i pożyczki pobrane przez młodzież akademicką przed 1 września 1932 r.

W dalszym ciągu posiedzenia Rada Ministrów przyjęła projekty ustaw: o ochotniczych lotach ewi-

czebnych, o stanie wyjątkowym, o wykonywaniu zawodu aptekarskiego oraz projekt noweli do ustawy o ochronie rynku pracy, projekt dekretu o kościele ewangelickim i projekt dekretu o popieraniu ruchu inwestycyjnego w województwach wschodnich.

Poza tym Rada Ministrów uchwaliła m. in. rozporządzenie przyznające ulgi w opłatach od pojazdów mechanicznych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego.

*

Norwegia wymówiła pobyt Trockiemu

Rząd norweski zawiadomił Trockiego, że z dniem 1 grudnia b. r. kończy się udzielone mu prawo pobytu na terenie Norwegii i że termin ten nie będzie przedłużony. Wobec powyższego z końcem listopada Trocki winien opuścić granicę Norwegii, lub też osiąść w więzieniu norweskim.

Na terenie całej Rosji Sowieckiej prowadzona jest zakrojona na

Zaostrzony wyrok w sprawie zajść w Przytyku

Po kilkudni. rozprawie sąd Apelacyjny w Lublinie ogłosił wyrok w procesie o głośne krwawe zajścia w Przytyku woj. kieleckiego. Wyrok ten podwyższa kary niemal wszystkim oskarżonym.

W motywach wyroku, przewodniczący podkreślił m. in., że ponieważ żaden z oskarżonych nie przyznał się do winy i nie przejawiał skruchy z powodu popełnionych przestępstw, sąd nie znalazł podstawy do zastosowania najniższego wymiaru kary, wymierzonej przez pierwszą instancję, i dlatego w stosunku do szeregu oskarżonych kara została podwyższona.

Czterej główni oskarżeni żydzi skazani zostali przez sąd Apelacyjny następująco: Leska Chil — 8 lat więzienia, Kirszenwajg Jan-kiel — 6 lat więzienia, Frydman — 5 i pół lat więzienia i Icek Banda — 2 lata więzienia. Dalszych 31 oskarżonych otrzymało więzienie od 2 lat do 10 miesięcy więzienia, zaś jeden Kapski uniewinniony.

Uniewinnieni w pierwszej instancji, a skazani przez Sąd Apelacyjny w Lublinie: Frackiewicz Antoni 1½ l., Frackiewicz Stanisław 1½ l. Iwicki 1½ l. Wierzbicki 8 m. Gospodarczyk 8 m. Śliwicki 8 m.

Bracia Stanisław i Antoni Frackiewicz zostali uniewinnieni z zarzutu zabójstwa a skazani zostali jedynie za udział w zajściach.

Wyroki Sądu Okręgowego, których wykonanie zostało zawieszono, przez Sąd Apelacyjny w Lublinie zostały nieuznane, a zatem wszyscy skazani będą musieli odsiedzieć karę.

List pożegnalny śp. Daszyńskiego

Socjalistyczny „Robotnik“ z dnia 22 bm. zamieścił list pożegnalny Ignacego Daszyńskiego od robotników, w którym zmarły przywódca socjalistyczny życzy im, by byli „silni i zdrowi moralnie“ oraz stwierdza, że „myśl o śmierci dawno już jest dla mnie początkiem wyzwolenia“.

To ostatnie zdanie jest zrozumiałe w związku z faktem, który już niejednokrotnie prasa podnosiła, że śp. Ign. Daszyński w ostatnich latach swego życia był praktykującym katolikiem. Zresztą w swych „Pamiętnikach“ Ign. Daszyński broni się przed zarzutem, jakoby nie należał do wyznawców Kościoła katolickiego. Zgodnie z ostatnią wolą zmarłego i na prośbę jego rodziny ks. Metropolita Krakowski udzielił zezwolenia na pogrzeb kościelny na cmentarzu.

Nagrody pokojowe Nobla

Z jednego z obozów koncentracyjnych w Niemczech, zwolniony został ostatnio znany publicysta i dziennikarz niemiecki von Ossietzky. Ossietzky przebywał w obozie przeszło trzy lata za swoje przekonania antyhitlerowskie.

Prawie że równocześnie ze zwolnieniem otrzymał Ossietzky nagrodę Nobla za rok 1935 za działalność pokojową.

wielką skalę propaganda, żądająca kary śmierci dla wszystkich „wrogów ustroju sowieckiego“, „agentów Trockiego i Gestapo“ oraz „krwawych najemników faszyzmu“. Propaganda ta prowadzona jest zarówno na łamach pism sowieckich, jak również i przy pomocy audycji radiowych oraz licznych meetingów na terenie całego Związku Sowieckiego.

Oto środek do prania, którego używa każda dzielna gospodyni, oszczędzająca swą bieliznę.

Persil

PIERZE, BIELI ; DEZYNFEKUJE

Do moczenia bielizny : HENKO, soda do prania i bielienia.

Wydzierżawie

w małym miasteczku na Pomorzu dobrze prosperujący skład rzeźniczy oraz sprzedam całkowite urządzenie z zapędem elektrycznym. Oferty składać do Adm. G. Gr. pod nr. 145

Nieruchomość

w centrum miasta dom mieszkalny z budynkiem biurowym i 4 piwnicami budynkiem fabrycznym z magazynem stajnią itd. jest na sprzedaż przy wpłacie 14.000 zł. gotówka lub do wydzierżawienia Wiadomość Grudziądz, Grobłowa 23, (189)

Skład kolonialny

w pełnym biegu tanio sprzedam, Grudziądz Koscielna 33 (142)

Radioaparatus

3 lampowy półsięciowy sprzedam Grudziądz Wisłana 12 m, 4- (144)

Rower nowy

półwysięgowy półbalon sprzedam tanio. Jamroga Grudziądz, Plac 23 Stycznia 16 m 2 (141)

4.000 zł.

pożyczki na dom wartość 90.000 zł poszukuje Oferty do G. Gr. pod nr. 140

Oberżę

ze składem kolonialnym nadaje się dla zbożowca do tego 15 mórg dobrej ziemi, z żywym i martwym inwentarzem w powiecie tezewskim, 4 km. od stacji kolej. sprzedam z powodu choroby. Cena i wpłata podług umowy Zgl. do G. Gr. pod „Oberża“ (148)

Kawaler

lat 27 rolnik, szlachetnego serca i duszy. pragnie poznać w celu ożenku ładną i inteligentną, gospodarną Polkę - katoliczkę o wysokich zaletach, koniecznie z odpowiednim majątkiem na 150 mórg gospodarstwo. Oferty uprasza się złożyć wraz z fotografią do G. Gr. pod nr. 147

proszki dla dorosłych ze zn. fabry

KOWALSKINA

stosuje się tylko uproszkowanych

BÓLACH GŁOWY

Która panna

córka pospodarska, najchętniej z ukończonym kursem gospodarczym lub uniwersytetem ludowym nawiąże korespondencję z energicznym po wojsku kawalerem. Cel matrymonialny. Pośrednictwo rodziny mile widziane. Lask. zgl. proszę nadsyłać do G. Gr. pod „Zwiększmy wydajność pracy“ (146)

Dobry zarobek

znajdą gospodarze małorolni, którzy w porze jesiennej i zimowej mogliby stale podróżować po wsiach celem sprzedaży pokupnego artykułu rolniczego. Zgłoszenia: Oddział sprzedaży, Działdowo, skr. nr. 46

Pryw. Doksztalcające Kursy „WIEDZA”

Kraków, ul. Pierackiego 14 przygotowują na lekacjach zbiorowych w Krakowie oraz w drodze korespondencji do egzaminu dojrzałości z 6-ciu kl. gimn. w zakresie I i II kl. gimn. uowego stroju oraz do egzaminu z 7-miu klas szkoły powszechnej. Wykładają wybitne sily fachowe. Opłaty niskie.

Poszukuję

mojej córki Marii, zamężnej z Józefem Dadyłem. Brali ślub w kościele kat. w Wieruszowie pow. Wieluń, ostatnio zamieszkał w Brodnicy na Pomorzu, potem wyjechali prawdopodobnie w Poznańskie i tam mają mieszkać. Ktoby wiedział o ich pobycie proszony jest dać znać matce, za wynagrodzeniem Michałina Chamuła, Kasak Mały, pow. Wieluń (134)

Skład kolonialny

położony w rynku mniejszego miasteczka w b. Kongresówce, z urządzeniem i towarami jest zaraz do wydzierżawienia. Zgłoszenia do Gazety Grudziądzkiej pod nr. 131.

Gospodarstwo

60 mórg buraczanej sieni-inwentarzem żywym i martwym, wpłata 10 tys. sprzedam Dobrobyt, Grudziądz Plac 23 Stycz. 21. (148)

Ogrodnik

żonaty, poszukuje posady na pensję lub ordynarję Kędzior. Słaboszów, Dziadoszyce. (160)

Wydry

żywe oswojone jedna para do sprzedania. Wojciech Boryski, Krzeszów Górny poczta Krzeszów nad Saniem (Małopolska)

Dom murowany

chlewn. obora, 4 mrg. roli w tym ogród owocowy, na sprzedaż w miasteczku w Małopolsce wschodniej. Nadaje się dla rzemieślnika z Poznańskiego. Zgłoszenia do Gazety Grudziądzkiej pod nr. 132.

Reklama jest dźwignią handlu

Pani WYCHODZI NA MIASTO

narażona na ostry powiew wiatru, chłód, kurz, powietrze miejskie, przesycone szkodliwymi wyciekami... drobne przykrości codzienne, które skórę niszczą i postarzają, lecz zapobiega Pani temu, stosując przy porannej toalecie Krem zdrowia, działający skutecznie na głębsze warstwy naskórka,

CRÈME SIMON

Po obiedzie, wybierając się w odwiedziny, Pani nada swei cerze piękną, modną matowość i gładkość aksamitu, wcierając

CRÈME SIMON M.A.T.

DWAJ SPRZYMIERZENCY PANI URODY

ECHO

wierność i czystość odtwarzania-selektywność daleki zasięg-oszczędne zużycie prądu

ECHO luksusowy 2-lamp. na pr. zm. 2-lamp. na pr. zm. bardzo wydajny taki sam lecz na prąd stały 3-lampowy bateryjny **na 10 RAT** po zł. 21.- po zł. 17.- po zł. 19.50 po zł. 16.-

SPRZEDAŻ W WIĘKSZYCH SKŁEPACH RADIOWYCH

PAŃSTWOWE ZAKŁADY TELE - I RADIOTECHNICZNE W WARSZAWIE

St. Leśniowski

O nawozach pomocniczych

cena z przysyską 1,75 zł.

Książkę wysyłamy tylko za poprzednim nadaniem pieniędzy

Zakłady Graficzne i Wydawnicze WIKTORA KULERSKIEGO w Grudziądzu.

Agentów
inkasentów do sprzedaży materiałów sukiennych na raty poszukujemy w całej Polsce. „POMOC” Lwów, Cerkiewna 18. (149)

Kamienica
dochód roczny 10.000 wpłata 20.000 reszta zostaje na 3% sprzeda Dobrobyt, Grudziądz, Pl. Stycznia 21 (150)

Pomocnik leśny
trzeźwy, energiczny, dzielny w swym zawodzie, opuszczający dobrowolnie dotychczasowe stanowisko, poszukuje posady od 1. 4. 37. Lask. zgłoszenia do Gazety Grudziądzkiej pod nr. 129.

Gospodarstwo
3 morgi ziemi buraczanej bez długu, światło elektryczne w środku kościelnej wsi zaraz tanio na sprzedaż. Roch Kreft, Komorowo pow. Świecie (Pomorze) (151)

Buraki
pastewne większą ilość sprzedam. A. Herman, Bratwin poczta Grudziądz (Pomorze) (152)

Gospodarstwo
sprzedam na tych miastach 43 morgowe 10.500 wpłaty 6.300 zł reszta długoletnia spłata amortyzacyjna Michał Wojtal Bobrowniki, Prośna powiat Kępno, Poznańskie (150)

Unieważniam
skradzioną mi książeczkę wojsk wydaną przez PKU Larnów, jako też metrykę świadectwo ślusarskie i kierowcy samochodu na nazwisko Ignacy Kukulka ur. 15. 10 1900 (153)

Stangret
młodszy z dobrymi świadectwami poszukuje posady Stanisław Woźniak Obroszyn, pow Lwów (154)

Dzierżawy młyna
z urządzeniem poszukuje. Lask. zgłoszenia do Gazety Grudziądzkiej pod nr. 128

Dojarz
dobrze polecony potrzebny od 1. 4. 37 z 4 ma ludźmi (własnymi dziećmi) do około 100 krów. Zgłoszenia do Gazety Grudziądzkiej pod nr. 155.

Panna
z majątkiem 2.000 zł. i wprawą domową zaślubi uczonego rzemieślnika, także wiejskiego. Zgłoszenia z fotografią do Gazety Grudziądzkiej pod nr. 156

Kupię
jezioro wpłacę 15.000 S. Dąbrowska Grudziądz Bracka 5 (128)

Agregat
benzynowy elektryczny do oświetlenia willi na 25 żarówek kupię. Zgłoszenia z opisem proszę nadsyłać do Gaz. Grudz. pod nr. 158

Siewnik rządowy
używany, w dobrym stanie, sprzedam tanio za gotówkę. Zgłoszenia do Gazety Grudziądzkiej pod nr. 133.

Zakład fryzjerski
jest zaraz do wydzierżawienia lub tanio na sprzedaż w mieście pow. Pomorza. Zgłoszenia pisemnie uprasza się do Gazety Grudziądzkiej pod nr. 136

Panów
z zawodu kołodz. dla córki celem późniejszego ewtl. ożenku poszukuję. Jestem kołodziejem i posiadam narzędzia kołodziejskie na 2 warsztaty. Lask zgłoszenia proszę nadsyłać do G. Gr. pod nr. 157

Młody człowiek
żonaty, energiczny, władający językiem polskim i niem poszukuje od zaraz posady gałowego lub woźnego. Kazimierz Górniak, Gostynin, Ziemia warszawska. (127)